Redacțiunea, Administrațiunea și Tipografia:
BRAȘOVŬ, piaț mare, Târgulŭ Inului Nr. 30.
Scrisori nefrancate nu se primescŭ. Manuscripte nu se retrimitŭ.
Birourile de anunciurĭ:
Brașovŭ, piața mare, Târgulŭ Inului Nr. 30.
Inserate mai primescŭ în Viena R. Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto Maas), H. Schalek, Alois Herndel, M. Dukes, A. Oppelik, J. Danneberg; în Budapesta: A. V. Goldberger, Eckstein Bernat; în Frankfurt: G. L. Daube; în Hamburg: A. Steiner.
Prețulŭ inserțiunilorŭ: o seria garmond pe o colónă 6 cr. și 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă și învoială.
Reclame pe pagina a III-a o seria 10 cr. v. a. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULU LVI.

„Gazeta“ ese în fiă-care ḑi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria.
Pe un anŭ 12 fl., pe șése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe anŭ.
Pentru România și străinătate:
Pe unŭ anŭ 40 francĭ, pe șése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 francĭ.
Se prenumĕră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la dd. colectorĭ.
Abonamentulŭ pentru Brașovŭ
a administrațiunea, piața mare, Târgulŭ Inului Nr. 30 etagiulŭ I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe șése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulŭ în casă: Pe unŭ anŭ 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. Unŭ esemplarŭ 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. Atâtŭ abonamentele câtŭ și inserțiunile suntŭ a se plăti înainte.

Nr. 249. Brașovŭ, Joi, 11 (23) Noemvre 1893.

Oposiția națională și cei dela putere.

Brașovŭ, 10 Noemvre v.

Décă aruncămŭ o privire asupra situațiunei interióre politice în monarchia nóstră, vedemŭ, că iesŭ la suprafață érăși cu nouă putere nisuințele, ce le-au manifestatŭ puternicii ḑilei din Pesta și din Viena înainte cu 24 de anĭ, la 1869, doi anĭ după înființarea dualismului.

Atuncĭ se tracta numai și numai de întărirea supremației germano-maghiare prin paralisarea oposițiunei naționale a Slavilorŭ și a Românilorŭ. Ungurii premergeau cu esemplu. Ei făcură Croaților, pentru-că se temeau de ei, concesiunĭ însemnate. Transilvania o tractară ca pe o țéră cucerită. De oposițiunea Românilorŭ nu se înspăimêntară căci sciau că aceștia erau cu totulŭ părăsițĭ de cercurile influente din Viena, ér Sașii ardelenĭ făceau ca tot-déuna politică de oportunitate. Urmarea a fostŭ că s'a cassatŭ cu totulŭ autonomia Transilvaniei și s'a decretatŭ pentru tóte naționalitățile faimósa „lege de naționalitate“, ér protestele ridicate în contra ei n'au fostŭ luate în sémă.

Bravo, ḑiceau Germanii austriacĭ dela putere. Eată Ungurii au resolvatŭ cestiunea naționalitățilorŭ, rĕmâindŭ ei stăpânĭ absoluțĭ ai situației, așa sĕ facemŭ și noi. Și începură sĕ trateze și ei cu Polonii, ér cele-l'alte popóre oposante și nemulțămite le ignorară în speranță, că le va succede a le supune cu timpulŭ dictatului lorŭ. Cehii erau în oposiție pasivă, dér acésta nu împiedecă guvernulŭ germanŭ centralistŭ de a merge înainte pe cărarea apucată.

Cu ce succesŭ au operatŭ suprematiștii germanĭ în Austria scimŭ cu toțiĭ. După ḑece anĭ partida lorŭ fu silită a se retrage dela cârmă. Venĭ ministeriulŭ Taaffe cu programulŭ de împăcare și acestuia îi succese a îndemna pe Cehĭ sĕ părăséscă resistența pasivă și sĕ între în parlamentulŭ centralŭ.

De aicĭ se începe era Taaffe, care a duratŭ 14 anĭ, în care timpŭ a făcutŭ multe concesiunĭ principiului egalei îndreptățirĭ naționale, mai alesŭ în Boemia, dér nu i-a succesŭ a împăca nicĭ-una dintre națiunile Austriei.

Germanii centraliștĭ, acuma în oposiție, priviau cu invidiă la „consolidarea puterei suprematiste“ în Ungaria, lăudau energia, cu care sciau sĕ tracteze politicii din Pesta naționalitățile și „sĕ le aducă la ascultare“, și plângeau și se tânguiau, că regimulŭ Taaffe cu veleitățile sale de împăcare periclitéză esistența și unitatea statului austriacŭ și dualismulŭ.

Ajutațĭ de constelația parlamentară nefavorabilă guvernului Taaffe, căruia nu-i succese a dobêndi o maioritate constantă, mai alesŭ după ce Cehii întrară érăși în oposițiune, Dr. Plener și soțĭ ajunseră érăși la cârmă, deși deocamdată numai ca părtașĭ în ministeriulŭ actualŭ de coalițiune.

Speranțele și nisuințele cele vechĭ se redesteptară din nou. Părerea generală în Austria este, că Plener va juca în ministeriulŭ Windișgraetz rolulŭ ariciului, care a întratŭ în locuința conservativilorŭ, ca sĕ-i scótă afară. E clarŭ că Germanii liberalĭ voru nisul, ca cu ajutorulŭ Polonilorŭ sĕ ajungă ei esclusivŭ la putere și atuncĭ nu le va mai sta nimicŭ în cale de a imita esemplulŭ Ungurilorŭ ca sĕ salveze „esistența și unitatea statului“ precum și dualismulŭ față cu tendințele federalistice.

In intervalulŭ de 24 anĭ, ce a trecutŭ dela 1869, situațiunea națiunilorŭ nemaghiare din Transilvania și Ungaria nu s'a schimbatŭ, ba s'a mai agravatŭ. Ceea ce s'a schimbatŭ este numai părerea despre puterea magică, ce se atribuia atuncĭ legei de naționalitate, cu care deakiștii credeau, că vorŭ face cu timpulŭ ca popórele nemaghiare sĕ se sémță cele mai fericite de pe globulŭ pămêntescŭ.

Aḑi e clarŭ și invederatŭ — și Maghiarii înșișĭ trebue sĕ-o recunóscă, — că naționalitățile nemaghiare suntŭ nu numai nemulțumite cu starea lucrurilorŭ, dér chiar amărîte până în sufletŭ și că „legea de naționalitate“, care avea sĕ facă minunea de a le îndulci, a rĕmasŭ literă mórtă în tóte privințele.

Dér Maghiarii, deși convinșĭ de acésta, nu se gândescŭ a'șĭ schimba sistemulŭ, nu potŭ nicĭdecum a se deda cu gândulŭ de a renunța măcarŭ la o părticică din suprematia lorŭ, și așa au de gândŭ acuma a combate oposiția națională a Românilorŭ, Slovacilorŭ, Sêrbilorŭ etc. cu paliative administrative, sociale, economice etc. de-o parte, ér de altă parte cu asprimea legilorŭ și cu forța brutală.

Cam totŭ așa speréză Germanii din Austria, că, ajungêndŭ sĕ fiă érăși numai ei stăpânĭ absoluțĭ ai situației, vorŭ puté delătura oposițiunea Cehilorŭ cu paliativulŭ pactului dela Viena, ér oposițiunea celorlalte naționalitățĭ cu micĭ concesiunĭ administrative și economice.

Ținta este, dincóce și dincolo, una și aceeași: paralisarea orĭ chiar suprimarea oposițiunei naționale a Slavilorŭ și Românilorŭ și icĭ întărirea, dincolo restabilirea și întărirea supremației dualiste față cu națiunile, carĭ au aspirațiunĭ periculóse pentru ea.

Urmarea acestei stărĭ de lucrurĭ este și trebue sĕ fiă, ca oposițiunea națională sĕ-șĭ concentreze pretutindenĭ forțele și sĕ se pună din nou în stare de apĕrare.

Ministeriulŭ Wekerle ca și ministeriulŭ Windișgraetz vorŭ avé meritulŭ de a fi contribuitŭ indirectŭ la acésta concentrare a oposițiunei naționale, în Transilvania și Ungaria, ca și în Austria. Situația se va cristalisa prin solidaritatea celorŭ asupriți și principiulŭ egalei îndreptățirĭ naționale va trebui în urmă sĕ triumfeze asupra esclusivismului de rassă și a poftei de domnire.

„Dacoromânismulŭ și politica culturală maghiară“.

X

Mai greu este a ajuta, în privința acésta, la scólele medii cu limba de propunere română, dér totușĭ nu este ceva imposibilŭ.

In România este iertatŭ a înființa scolĭ cu orĭ ce felŭ de limbă de propunere, numai câtŭ puterea statului, fiă ele și scóle poporale simple, consideră aceste scóle, ca institute private, carĭ n'au dreptŭ de publicitate și ale cărorŭ testimonii nu suntŭ valabile pentru statŭ. Décă cineva, care a absolvatŭ o astfelŭ de scólă, vré sĕ ocupe o funcțiune, orĭ unŭ postŭ legatŭ de calificațiune legală, este datorŭ a face esamenŭ din materialulŭ de învĕțămêntŭ alŭ scólelorŭ naționale române înaintea unei comisiunĭ numite de guvernŭ. Pe lângă acéstă restricțiune se recere cu rigóre și necondiționatŭ, ca limba română sĕ fiă învĕțată și propusă în astfelŭ de scóle, în estensiunea și mĕsura, în care se propune în scólele statului.

In raporturile nóstre de naționalitate și confesionale, carĭ s'au născutŭ dreptŭ resultatele desvoltării nóstre istorice, noi nu putemŭ detrage dreptulŭ de publicitate dela școlele confesionale și cu limbă de propunere nemaghiară, și nicĭ că e de lipsă acésta; însĕ ar fi fostŭ bine sĕ primimŭ de alŭ nostru punctulŭ de vedere alŭ ministeriului românŭ de culte barĕmĭ întru atâta, că ar fi trebuitŭ sĕ pretindemŭ necondiționatŭ dela școlele cu limba de propunere nemaghiară, ca în ele sĕ se pro-

---

FOILETONULŬ „GAZ. TRANS.“

Nevasta judecătorului.

(4) Narațiune, de H. Milke.

(Urmare).

Ajungêndŭ judecătorulŭ acasă, nu găsi pe Alice acolo; servitórele îi spuseră, că dómna a eșitŭ puținŭ la plimbare, dér a ḑisŭ, că se întórce îndată. Elŭ se așeḑă lângă biroulŭ din odaia lui de lucru și scóse nisce acte, pentru a sĕ aprofunda în'tr'unŭ nou procesŭ. N'avea însĕ astimpĕrŭ la lucru, și se sculă, se plimbă neliniștitŭ prin odaiă, în susŭ și 'n josŭ, îndreptându-șĭ adese privirile asupra orologiului dela părete. Ce încetŭ trecŭ minutele!.

In fine auḑi fâșâitulŭ rochiei ei de mătase în odaia de alăturĭ, și imediatŭ după aceea și apărŭ între portierele ușei, într'o toaletă de promenadă seducĕtóre, avêndŭ o cochetă pălăriuță pe capŭ. Ea păși spre elŭ cu mânile întinse, spre a-lŭ îmbrățișa, și cu-o privire parte compătimitóre, parte surîḑêndă, ḑise: „Sĕrmane bărbățele, tu de sigurŭ m'ațeptĭ de multŭ?“

Incă n'au ajunsŭ mânile ei umerii lui, când se ivi o ultimă raḑă a sórelui, ce apunea, prin perdelele dela ferĕstră, și făcŭ sĕ reflecteze în tóte culorile inelele ei scumpe din degete. Fără voie se aţintiră ochii lui asupra unui inelŭ cu petre de saphirŭ venite din mâna ei stângă — a fostŭ numai unŭ momentŭ, în care se petrecŭ totulŭ, și îndată, în celalaltŭ momentŭ, îi apucă mâna și-o apăsă în josŭ.

„De unde ai tu acestŭ inelŭ, femeiă?“

Spăriată de mórte, de fisionomia lui, ea căḑŭ cu unŭ strigătŭ în genunchĭ. Era teribilŭ la privire. O mâniă strașnică se putea observa pe fața lui.—Ea vĕḑŭ acésta și se înfioră, totŭ sângele îi peri din obrajĭ, și c'o voce stinsă rosti înaintea judecătorului ei:

„Indurare — Indurare!“ Elŭ însĕ nu-i eliberă mâna dintr'a lui, ci o scutură în mișcărĭ sĕlbatice.

„Este acesta inelulŭ, pe care sĕ-lŭ fi furatŭ acelŭ omŭ, acelŭ inelŭ, care e proprietatea giuvaergiului Brimboni? Vorbesce nu-i așa?“

Unŭ curentŭ de lacrimĭ se vĕrsă pe fața ei, până ce ea se lupta desperatŭ a-șĭ elibera mâna, din care elŭ se silea sĕ tragă inelulŭ. Căḑură cu sunetŭ câte-va alte inele pe pămêntŭ până ce lui îi succese a scóte din degete pe celŭ cu pricina.

„Și dantelele—unde suntŭ dantelele? afară cu ele“.

Ea striga și plângea: „Ernest, crută-mĕ — crută-mĕ! fi milostivŭ!“

„Tu le-ai furatŭ, vrei sĕ mărturisescĭ, tu le-ai furatŭ! hoţă!“

Și érăși o scutură cu mâniă sĕlbatică — ea plângea de îțĭ era milă. Atuncĭ elŭ o lăsă din mână și plecă. In ușă apărură servitórele spăriate, cari se îngriji, décă ele se interesau de stăpâna lorŭ, orĭ nu, și părăsi odaia.

Pe Alice, care se văita, că are durerĭ, o așeḑară în patŭ, era târḑiu séra, când judecătorulŭ întră în odaia de durmitŭ, elŭ petrecuse óre teribile, acuma a ajunsŭ la o hotărîre.

Lampa de nópte, cu lumina ei plăcută roșiă, lumina mobilele elegante ale odăii, lucsulŭ celŭ atrăgĕtorŭ și stofele cele scumpe, ce le alesese pentru ele, gustulŭ rĕsfățatŭ alŭ Alicei. Ochiulŭ severŭ alŭ judecătorului părea că simte unŭ disgustŭ, lunecândŭ peste acéstă risipă, ca și când s'ar fi lipitŭ de ea o necurată suflare.

Elŭ s'așeḑă lângă patulŭ nevestei sale. Ea nu durmea, și auḑise că vine; în totŭ corpulŭ ei ea tremura și durerile simțindu-le mai tare, ea se acoperi mai bine cu plapoma.

„Am sĕ-țĭ adresezŭ câteva întrebărĭ, Alice“, ḑise elŭ. „Vreai sĕ mi-le rĕspundĭ cinstitŭ, fără reservă și fără a retăce ceva?

Gemete încete îi rĕspunseră, și unŭ „da“, mai că nu se auḑia.

„Tu ai furatŭ inelulŭ giuvaergiului“ — glasulŭ lui deveni mai nesigurŭ, când trebui sĕ pronunțe acestŭ cuvêntŭ înfricoșatŭ — concedĭ tu acésta?“

„Da!“ ḑise ea cu voce slabă.

„Și în magazinulŭ de modă totŭ așa ți-ai însușitŭ câte-va obiecte? Ce obiecte au fostŭ acelea?“

Ea îi spuse cu cuvinte întrerupte și cu vocea împiedecată. Ea nu ascunse nimicŭ, nicĭ aceea, că încă și din altŭ bazarŭ a luatŭ câte-va obiecte scumpe, fără a le plăti.

„Și pentru ce ai făcutŭ tu acésta? n'ai avutŭ banĭ la tine? A trebuitŭ totușĭ sĕ ai o causă, pentru care ți-ai însușitŭ aceste lucrurĭ? Nu ți-ai ḑisŭ tu nicĭdecum, că facĭ ceva necuviinciosŭ, décă iai la tine